

Kommunal regnskapsstandard nr 11 (revidert) – HU

Vedlegg til HU til revidert KRS nr. 11 Finansielle eiendeler og forpliktelser vedtatt av styret i Foreningen GKRS 06.02.2019.

VEDLEGG B: EKSEMPLER PÅ REGNSKAPSFØRING

3.4 Måling

Eksempel 1: Regnskapsføring etter laveste verdis prinsipp

Kommunen inngår i X1 en fremtidig renteavtale (FRA) der kommunen mottar Pt-rente mot å betale en avtalt fastrente for en periode på 5 år (fra X3 til X8), med start september X3. FRA-en kjøpes på et underliggende beløp tilsvarende 100. FRA-en skal regnskapsføres i balansen på avtaletidspunktet. Ved inngåelse av avtalen vil nåverdien vanligvis være null. Dette medfører at det ikke blir noen regnskapsføring på avtaletidspunktet.

Verdien av FRA-en er redusert på grunn av endring i markedsrenten. Verdien per 31.12.X2 er negativ med 5. Kommunen må regnskapsføre FRA-en etter laveste verdis prinsipp (dersom kriteriene for sikring ikke er oppfylt). En FRA vil normalt ikke oppfylle kriteriene for markedsbasert finansielt omløpsmiddel, og regnskapsføres etter hovedregelen (laveste verdis prinsipp), jf. pkt. 3.4.1 nr.1 og 3.4.4 nr.1 og 2.

Regnskapsføring X2:

K:	Derivater (Kortsiktig gjeld)	5
D:	Finansutgifter i drift	5

Eksempel 2: Regnskapsføring som markedsbasert finansielt omløpsmiddel (MFO)

En kommune kjøper en obligasjon til 105. Pålydende er 100. Obligasjonen oppfylder kriteriene til et markedsbasert finansielt omløpsmiddel, og skal regnskapsføres til virkelig verdi. Obligasjonen regnskapsføres ved kjøpet til anskaffelseskost, inkl. direkte transaksjonsutgifter, jf. pkt 3.4.2 nr.1.

Regnskapsføring ved anskaffelse bare i balansen:

K:	Bankinnskudd	105
D:	Obligasjon (omløpsmiddel)	105

Ved senere balansedatoer vurderes obligasjonen til virkelig verdi. Verdiendring siden forrige balansedato føres i driftsregnskapet, jf. pkt. 3.4.1 nr.4. Pr 3.12.X2 er verdien 103. Pr 31.12.X3 er det kort tid til obligasjonen forfaller, og virkelig verdi er 100.

Regnskapsføring 31.12X2:

K:	Obligasjon (omløpsmiddel)	2
D:	Finansutgift i drift	2

Regnskapsføring 31.12.X3

K:	Obligasjon (omløpsmiddel)	3
D:	Finansutgift i drift	3

3.5 Sikring

3.5.2 Sikringsdokumentasjon

For å kunne anvende unntaket fra de generelle reglene om måling ved sikring, er det krav om sikringsdokumentasjon.

Eksempel 3a: Sikringsdokumentasjon – rentesikring enkeltlån

Formål med sikringen Formålet er å redusere svingninger i driftsresultatet som følge av renteendringer i samsvar med finansreglementets pkt. xx
Risiko som sikres Renterisiko
Type sikring Kontantstrømsikring
Sikringsobjekt Gjelder lån xxxx med hovedstol yyy og løpetid på zz år.
Sikringsinstrument Rentebytteavtale med avtalenr xxxx med Y, størrelse ZZZ
Måling av sikringens effektivitet Lån har rente knyttet til 3 måneders nibor med rentefastsettelse på følgende datoer: Rentebytteavtalen har rente i flytende del knyttet til 3 måneders nibor og rentefastsettelse på samme dager som lånet med mindre avvik. Sikringens effektivitet vil bli målt hver balansedato (31.12).

Eksempel 3b: Sikringsdokumentasjon – rentesikring låneportefølje

Formål med sikringen Formålet er å redusere svingninger i driftsresultatet som følge av renteendringer i samsvar med finansreglementets pkt. xx
Risiko som sikres Renterisiko
Type sikring Kontantstrømsikring
Sikringsobjekt Gjelder kommunens låneportefølje eksklusivt innlån av formidlingslån/startlån fra Husbanken. Oversikt over porteføljen på starttidspunktet ligger vedlagt. Disse finnes og regnskapet og i forvaltningssystemet xxx. Nye lån, refinansieringer og avdrag vil fremgå av regnskap og finansforvaltningssystem.
Sikringsinstrument Rentebytteavtalene xxx og zzz som finnes på starttidspunktet ligger vedlagt. Nye avtaler og utløp av eksisterende vil fremgå av forvaltningssystemet xxx.
Måling av sikringens effektivitet

Lån har i hovedsak renter knyttet til 3 måneders nibor med rentefastsettelse på ulike datoer i løpet av året.
 Rentebytteavtalene har rente i flytende del knyttet til 3 måneders nibor og rentefastsettelse på ulike datoer i løpet av året.
 Sikringens effektivitet vil bli målt hver balansedato, rapporteringsdatoer for finansrapporter og ved endring i lån og avtaler. Forvaltningssystemet vil til enhver tid kunne vise samlet virkning av sikringsinstrumentet på porteføljen.

Eksempel 3c: Sikringsdokumentasjon – rentesikring renterisiko knyttet til forhold mellom kalkylerenten på selvkostområdene og kommunens lånerente

Formål med sikringen	Formålet er å redusere svingninger i driftsresultatet som følge av renteendringer i samsvar med finansreglementets pkt. xx
Risiko som sikres	Renterisiko
Type sikring	Kontantstrømsikring
Sikringsobjekt	Renteinntekt innarbeidet i selvkostgrunnlaget og hvor gebyrgrunnlaget som ligger til grunn vil svinge med gjennomsnittlig rente for 5 års swap i regnskapsåret.
Sikringsinstrument	Rentebytteavtale som finnes på starttidspunktet ligger vedlagt.
Måling av sikringens effektivitet	Lån har i hovedsak renter knyttet til 3 måneders nibor med rentefastsettelse på ulike datoer i løpet av året. Rentebytteavtalene har rente mottatt del knyttet til 3 måneders nibor slik som betaling på lånene. Rente på betalt del er knyttet til 5 års swap tillagt 0,5 % beregnet ut fra gjennomsnittlig rente i løpet av året. Den har dermed tilnærmet samme rentevilkår og vil svinge tilnærmet likt med rentegrnlaget for kommunes gebyr på selvkostområdene Sikringens effektivitet vil bli målt ved start av avtalen og hver balansedato.

Eksempel 3d: Sikringsdokumentasjon – valutasikring

Formål med sikringen	Formålet er å redusere usikkerhet om endelige priser ved anskaffelse fra Storbritannia
Risiko som sikres	Valutarisiko
Type sikring	Kontantstrømsikring
Sikringsobjekt	Gjelder leveranse av brannbil fra leverandør xxxxx.
Sikringsinstrument	Terminkontrakt med avtalt vekslingskurs mellom engelske pund og norske kroner på avtalt tidspunkt for betaling av brannbil.
Måling av sikringens effektivitet	Bilens kjøpspris er avtalt til GBP xxxx med betaling xx.zz.www. Terminkontrakten er avtalt med kjøp av GBP xxxx med oppgjør av termin den xx.zz.xxxx. Terminkontrakten vil bli endret dersom beløp eller dato for oppgjør skulle endre seg. Sikringens effektivitet vil bli målt hver balansedato (31.12).

Eksempel 3e: Sikringsdokumentasjon – rentesikring obligasjon

Formål med sikringen
Formålet er å redusere svingningen i obligasjonens verdi ved endring i rentenivå.
Risiko som sikres
Renterisiko
Type sikring
Verdisikring
Sikringsobjekt
Gjelder obligasjon xxxx med hovedstol yyy og løpetid på zz år og fastrente på x %.
Sikringsinstrument
Rentebytteavtale med avtalenr xxxx med Y, størrelse ZZZ
Måling av sikringens effektivitet
Obligasjonen har fastrenterente på x %. Rentebytteavtalen har rente i fast del på x % (lik obligasjonen), rentefastsettelse på samme dag og med samme betingelser som obligasjonen. Flytende del knyttet til 3 måneders nibor. Sikringens effektivitet vil bli målt hver balansedato (31.12).

3.5.3 Kontantstrømsikring**Eksempel 4: Kontantstrømsikring**

Kommunen har en låneportefølje med flytende rente. For å ha mer forutsigbare renteutgifter på deler av låneporteføljen har kommunen inngått en rentebytteavtale, på et underliggende beløp tilsvarende 100. Avtalen, som har en løpetid på 7 år, skal sikre renteutgiften på lånene med flytende rente på 3 måneders NIBOR. Sikringen skjer med et derivat hvor en betaler en fast rente på 4 % p.a. og mottar 3 måneders NIBOR. Nettoeffekten er at kommunen er sikret en fast rente på 4 % p.a. på deler av låneporteføljen.

Sikringsobjekt er renten på låneporteføljen og fremtidige renteutgifter knyttet til låneavtalen(e), jf. pkt. 3.5.1 nr. 3. Risikoen er knyttet til fremtidige renteutgifter. Kommunen har satt opp sikringsdokumentasjon som viser at dette er en effektiv kontantstrømsikring.

Nåverdien på rentebytteavtalen er null ved avtaleinngåelse, jf. pkt. 3.4.4 nr.4. Det blir derfor ingen regnskapsføring ved inngåelse av rentebytteavtalen (lånet er allerede regnskapsført).

Regnskapsføring ved inngåelse:

K:	Derivat (kortsiktig gjeld)	0
D:	Finansutgift i drift	0

Det er i avtalen avregning hvert kvartal for forskjellen mellom den flytende renten som mottas og den faste renten som skal betales. Det er avtalt at oppgjøret skal skje netto, dvs. at den mottatte renten på 3 mnd. NIBOR trekkes fra fastrenten. Er fastrenten (som skal betales) høyere enn flytende rente (som mottas) må det betales. Er fastrenten lavere enn flytende rente vil det mottas penger. Det er tilstrekkelig for å overholde bruttoprinsippet å regnskapsføre oppgjøret i rentebytteavtalen. I eksempelet er fastrenten 5, flytende rente er 3 og nettobeløp som skal betales er 2. Oppgjøret bokføres som følger:

Regnskapsføring på hver betalingstermin:

D:	Finansutgift i drift	2
K:	Bank (omløpsmiddel)	2

I tillegg regnskapsføres rentene på de enkelte lånene i låneporteføljen som finansutgift.

I løpet av året synker den lange renten. Dette medfører at rentebytteavtalen øker i markedsverdi, og har derfor en negativ verdi for kommunen på balansedagen. Kommunen må betale dersom den ønsker å gå ut av avtalen. Det vil også skje en endring i den korte renten, men endringen i innbetalingen fra sikringsinstrumentet vil være lik endringen i utbetalingene for den flytende renten på låneporteføljen. Nettoeffekten er med andre ord ingen endring i kommunens fremtidige kontantstrømmer.

Ved sikring skal urealisert gevinst og tap regnskapsføres i samme periode. Ved kontantstrømsikring er denne regelen operasjonalisert ved at realiserte og urealiserte gevinster og tap på sikringsinstrumentet ikke regnskapsføres før sikringen opphører. Verdiendringer før dette tidspunkt regnskapsføres ikke, jf. pkt. 3.5.3 nr. 2.

Konklusjon: Ingen regnskapsføring av verdiendring av rentebytteavtalen. Rentene på innlån og rentebytteavtalen skal regnskapsføres i driftsregnskapet løpende.

Regnskapsføring 31.12.X1:

K:	Derivat (kortsiktig gjeld)	0
D:	Finansutgift i drift	0

Etter 7 år utløper avtalen, og har da en verdi på kr. 0,-. Det blir derfor heller ikke noe beløp å bokføre ved utløp av avtalen.

Regnskapsføring ved utløp av avtale:

K:	Derivat (kortsiktig gjeld)	0
D:	Finansutgift i drift	0

Eksempelet viser at det ved kontantstrømsikring ikke blir bokført noe i balansen hverken ved inngåelse, på balansedager eller ved utløp av sikringen. Eneste bokføringer som gjøres er oppgjør av kontantstrømmene ved hver termin.

3.5.4 Verdisikring

Eksempel 5: Verdisikring

Kommunen kjøper en 7 års obligasjon med 5 års gjenstående løpetid på 100 EUR i år X1. Valutakursen er 8 på transaksjonstidspunktet.

I år X1 er obligasjonen ikke sikret og måles etter laveste verdis prinsipp. Valutakursen per 31.12.X1 er 8,25. Laveste verdis prinsipp innebærer da at obligasjonen er per 31.12.X1 måles til valutakursen på transaksjonstidspunktet, da valutakursen på balansedagen er høyere enn kursen på transaksjonstidspunktet. Balanseført verdi per 31.12.X1 er 800 NOK.

Etter en betydelig styrking av NOK i X2 inngår kommunen en valutaterminkontrakt som sikrer valutakursen på obligasjonen i norske kroner. Terminkursen på tidspunkt for inngåelse av terminkontrakten er 7,5. Ved utgangen av X2 er valutakursen 7. Terminkontrakten har da en positiv markedsverdi.

Etter pkt 3.5.4 nr. 2 skal verdisikring reflekteres i regnskapet ved at verdiendring på sikringsinstrument ikke regnskapsføres før sikringsinstrumentet realiseres. Sikringsobjektet

balanseføres til den verdi som reflekterer effekten av sikringen. Terminkontrakten er her sikringsinstrumentet, mens obligasjonen er sikringsobjektet.

Effekten av sikringen er at obligasjonen er sikret til en valutakurs på 7,5. Resterende valutatap må regnskapsføres i driftsregnskapet. Kommunen må regnskapsføre et urealisert tap på 50, som tilsvarer differansen mellom transaksjonskursen på 8 og sikret valutakurs på 7,5. Obligasjonens balanseførte verdi pr 31.12.X2 er 750 NOK, selv om valutakursen er lavere (700 NOK). Obligasjonen er balanseført til terminkursen på sikringsinstrumentet. Terminkontrakten regnskapsføres ikke.

Regnskapsføring:

K:	Obligasjon	50
D:	Finansutgift	50

3.5.5 Fastrenteobligasjoner til forfall

Eksempel 6: Fastrenteobligasjon til forfall

Kommunen kjøper en obligasjon pålydende 100 med kupongrente på 5 % for 105. Det foreligger dermed en overkurs på 5, som følge av at markedsrenten er lavere enn obligasjonens rente. Obligasjonen har 5 års gjenværende løpetid.

Kommunen har bestemt at obligasjonen skal holdes til forfall. Kriteriene for å regnskapsføre obligasjonene etter pkt. 3.5.5 er til stede.

Regnskapsføring ved kjøp av obligasjonen:

K:	Bank	105
D:	Obligasjoner (omløpsmiddel)	100
D:	Overkurs (omløpsmiddel)	5

Kommunen mottar hvert år kupongrenter på obligasjonen. I tillegg skal den betalte overkursen periodiseres lineært over obligasjonens løpetid.

Årlig virkning i driftsregnskapet blir:

K:	Renteinntekter	5
D:	Bank	5
D:	Periodisering av overkurs (renteutgift)	1
K:	Overkurs (omløpsmiddel)	1

Løsningen innebærer at regnskapsført netto renteinntekt i driftsregnskapet vil gi en tilnærming til den reelle markedsrenten på tidspunktet obligasjonen ble kjøpt. Formålet med regelen er å eliminere renterisiko/resultatsvingninger på obligasjoner som kommunen har intensjon og evne til å sitte med til forfall.

3.5.6 Opphør av sikring

Eksempel 7: Avslutning av avtale

Kommunen har en låneportefølje med flytende rente (se eksempel 4). Kommunen har inngått en rentebytteavtale om å betale fast rente og motta flytende rente. Nettoeffekten er at kommunen har redusert virkningen av en renteoppgang i kommunens drift.

Dersom avtalen avsluttes før opprinnelig avtalt opphør vil avtalen ha en positiv eller negativ verdi på tidspunkt for avslutning. Verdien er avhengig av utviklingen i markedsrentene, både på den flytende renten som mottas og på den faste renten som betales. I eksemplet har avtalen en negativ verdi for kommunen på 10 når kommunen velger å avslutte avtalen.

Regnskapsføring ved avslutning før utløp av opprinnelig avtale.

K:	Bank (omløpsmiddel)	10
D:	Finansutgift i drift	10

Når avtalen utløper vil den ikke lenge være en del av sikringsinstrumentet den inngikk i, og sikringsrelasjonen vil opphøre dersom den ikke inngår i en portefølje av avtaler i et sikringsinstrument. Bokført verdi av låneporteføljen blir ikke påvirket av opphøret av sikringen.

Eksempel 8: Vesentlig endring av avtale

Dersom avtalen endres vesentlig, f.eks. ved at avtalen etter 5 år forlenges med nye 3 år (når det var 2 år igjen), må verdien av avtalen ved endringen balanseføres. I eksempelet har avtalen en negativ markedsverdi for kommunen på 5 når avtalen forlenges. Det avtales med motpart at denne markedsverdien skal betales ved at den legges på rentebetalingen for de kommende 5 årene. I regnskapet vil avtalen måtte tas ut av sikring og bokføres på samme måte som opphør av avtale. Som følge av at den negative verdien ikke betales, føres negativ verdi opp som gjeld. Gjeld tilbakeføres lineært over de påfølgende årene (viser eksempel for år 6 hvor et av de 5 årene er ført).

Regnskapsføring på tidspunkt for endring av avtale (vesentlig endring).

K:	Derivat (kortsiktig gjeld)	5
D:	Finansutgift i drift	5

Regnskapsføring 31.12.X6

D:	Derivat (kortsiktig gjeld)	1
K:	Finansinntekt i drift	1

Løpende terminbetalinger i revidert avtale bokføres på samme måte som tidligere med nye gjeldende beløp i avtalen:

Regnskapsføring på hver betalingstermin:

D:	Finansutgift i drift	5
K:	Bank (omløpsmiddel)	5

Når avtalen endres vil den ikke lenge være en del av sikringsinstrumentet den inngikk i og sikringsrelasjonen vil opphøre, dersom den ikke inngår i en portefølje av avtaler i et sikringsinstrument.

Den nye avtalen kan inngå i en ny sikringsrelasjon eller legges inn i en sikringsportefølje så sant det kan dokumenteres at effektiviteten er tilstrekkelig.

Bokført verdi av låneporteføljen blir ikke påvirket av opphøret av sikringen.

Eksempel 9: Opphør av hele sikringsinstrumentet

Dersom hele sikringen opphører som følge av avslutning av avtaler føres det på samme måte som i eksempel 8.

Dersom sikringsrelasjonen avsluttes og det er avtaler med gjenstående verdier igjen, tas de inn i balansen med gjeldende markedsverdi som følger (i eksemplet legges verdi 20 til grunn):

Regnskapsføring på tidspunkt for avslutning av sikring:

K:	Derivat (kortsiktig gjeld)	20
D:	Finansutgift i drift	20

På hvert balansetidspunkt skal derivatene vurderes til gjeldende markedsverdi og endring i verdi føres i drift. I eksempelet har negativ markedsverdi på 20 blitt redusert til 15 i løpet av året. Det gir følgende bokføring:

Regnskapsføring 31.12.XX

D:	Derivat (kortsiktig gjeld)	5
K:	Finansinntekt i drift	5

Løpende betalingsterminer i avtalen bokføres som tidligere:

Regnskapsføring på hver betalingstermin:

D:	Finansutgift i drift	2
K:	Bank (omløpsmiddel)	2